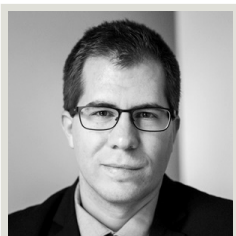

Szabó Gábor

A kormány mond valamit, a másik fél meg azt mondja, hogy nem hisszük el – MTA-tag az akadémiai vitáról (/cikk/20190409_a_kormany_mond_valamit_a_masik_fel_meg_azt_mondj

2019. április 9. 16:01

Írta: Oláh Dániel (/szerzo/olah_daniel)

A szegedi lézerközpont tanácsadótestületéből felálló két német és egy magyar kutató olyan információk alapján döntött, amelyek egy része nem is volt helytálló – mondja a szegedi lézerközpont, az ELI-ALPS létrehozásában nagy szerepet játszó Szabó Gábor, aki szerint az akadémiai vita is nagyrészt politikai érvekre épül. Magyarországon történelmi maradványként tartozik még mindig az Akadémia irányítása alá a kutatóintézet-hálózat, pedig egy akkora testület, mint az Akadémia közgyűlése, nem való a kutatóhálózat irányítására. Interjúnk.

Szabó Gábor fizikus, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, 2010 és 2018 között pedig a Szegedi Tudományegyetem rektora. A Magyar Innovációs Szövetség elnöke, vendégkutató volt Németországban és az USA-ban. 2009-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjében részesült, 2017-ben Trefort Ágoston-díjjal tüntették ki, 2018-ban Szeged város díszpolgára lett.

Prof. Dr. Szabó Gábor rektor, Szeged díszpolgára - portréfil...

*

„Tiltakozásul lemondott a magyar kutatásfejlesztés ékkövének számító szegedi lézerközpont nemzetközi boardjának három nagy tekintélyű tagja, miután a magyar kormány a tudományos életet megkerülve politikai döntést hozott egy 20 milliárdos gigaprojektről, és tudós helyett banki embert tettek meg az ELI élére” – írta az Index

(https://index.hu/techtud/2019/04/08/szegedi_lezerkutato_kozpont_eli-alps_kutatok_lemondas_mta_fidesz_orban_viktor/?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_makronom_201904). Tényleg válságban a szegedi lézerközpont?

Azt olvasni a médiában, hogy az ELI körüli válság eddig kevés figyelmet kapott.

Nincs válság.

Adott esetben vannak megbeszélések és viták. Szerencse, hogy a korábbi tudományos tanácsadótestületi ülések belső leiratai nem kerültek ki, mert ott éles szakmai viták voltak, amelyek alapján lehetett volna arról is vastagbetűs címet írni, hogy óriási a vita a tanácsadótestületben valamely lézer paramétereiről. A vitát azonban nem érdemes válságnak értelmezni.

Akkor miért került a figyelem középpontjába a szegedi lézerközpont?

Azt gondolom, hogy nagyon sok dolog összekeveredett itt. Az első problémám az egésszel az, hogy az ELI ügyének fontosabbnak kellene lennie annál, hogy politikai történetté tegyük. Sajnos az általam látott cikkek jelentős része szándékosan politikai összefüggéseket keres. Én nem gondolom, hogy ez lenne a fő probléma és végképp nem gondolom, hogy az ELI ügyét pártpolitikává kell tenni.

Hozzáteszem, eddig többek között azért voltam optimista, mert

az ELI egy olyan projekt, amit valamikor még a szocialista kormányok határoztak el és amit a FIDESZ kormányok továbbvittek.

Az ember azt hinné, hogy ezek alapján van egy közmegegyezés.

Szeretném azt hinni, hogy az ELI – minden ellenkező híreszteléssel ellentétben – egy sikertörténet. Mindig elszomorodok amikor azt látom, hogy Magyarországon a sikertörténeteket valamiért nem szeretjük.

A magyar lélek mintha nehezen viselné a sikert.

Mi az az ELI-ALPS ([https://www.u-szeged.hu/eli-alps?](https://www.u-szeged.hu/eli-alps?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_makronom_201904)

[utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_makronom_201904](https://www.u-szeged.hu/eli-alps?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_makronom_201904))?

„Az Európai Unió döntése alapján 2013-ban megkezdődött Szegeden az Extreme Light Infrastructure Attosecond Light Pulse Source, vagyis az ELI-ALPS Kutatóközpont beruházásának megvalósítása. Az ELI lézerinfrastruktúra olyan kutatási eszköztárat teremt nemzetközi felhasználók számára, amely páratlan nem csak a régióban, de a világban is, biztosítva ezzel az ország innovációs versenyképességét. Az ELI partnerhálózatával és az együttműködő felsőoktatási intézményekkel karöltve járul hozzá Magyarország munkaerőpiacának és tudásalapú társadalmának megerősítéséhez. A 240 millió euró tervezett költségvetésű ELI-ALPS beruházás elsődleges célja, hogy egy olyan, optikai lézereken alapuló egyedülálló kutatóintézetet hozzon létre, amely alap- és ipari kutatások számára a lehető legnagyobb ismétlési frekvenciával biztosít a lehető legrövidebb, akár attoszekundumos (10^{-18} s) időtartamú fényimpulzusokat a terahertztől a röntgensugárzásig terjedő széles spektrális tartományban.”

Miért különösen fontos a jelenlegi időszak az ELI számára?

Most érkezünk egy előre látható átmeneti fázishoz, hiszen most kell befejezni a beruházási szakaszt és át kell térni a működési szakaszra. Ez az átmenet nyilván számos tényezőt von maga után és újabb kihívásokat is eredményez.

Ilyen kihívás, hogy az ELI terveiben kezdettől fogva az szerepelt, hogy a működési költségek 80 százalékát a nemzetközi tudományos közösség fedezi majd. Ebből a célból alakul majd meg egy ERIC, azaz a *European Research Infrastructure Consortium*. Ez a szervezeti forma nemzetközi tudományos infrastruktúrák működtetését teszi lehetővé.

Ennek megalakulása azonban lassabban halad a vártnál. Olyan országok, amelyeknél korábban fel sem vetődött, hogy nem lesznek benne, most hezitálnak, ami az ELI fenntartása szempontjából, a nemzetközi finanszírozási ígéretek tekintetében bizonytalanságot okoz. Nagy változások zajlanak, amelyek a finanszírozásban és az irányításban is hozhatnak kihívásokat és változásokat.

A tudományos tanácsadó testületből lemondott két német és egy magyar kutató levelében azt írta, hogy nem kíván felelősséget vállalni a változásokért. Miért mondtak le pontosan?

Az én megítélésem szerint azok a kollégák, akik felálltak, olyan szempontból elhamarkodottan döntöttek, hogy a rendelkezésükre álló információk egy része nem is volt helytálló. Ha mindaz az információ, ami szóbeszéd útján terjedt, igaz lett volna, akkor indokoltnak tartottam volna, hogy felálljanak. De nem ez a helyzet.

Mindenkinek szuverén döntése, hogy részt vesz-e egy ilyen testületben. Le is írtam egy emailben, hogy

személyes véleményem szerint ők sajnos elhamarkodottan döntöttek.

A lemondott kutatók súlyosan kockázatos projektről beszéltek. Szerintük politikai döntéssel ad a kormány 20 milliárd forintot egy új projektre, amelynek még nincs bevett módszertana, a benne rejlő lehetőségekkel szemben pedig komoly kételyek vannak a tudományos életben. A Molekuláris Ujjlenyomat Vizsgáló Központ létrehozásáról van szó, amely egy olyan új módszert alkalmazna, ami a rákbetegségek korai felismerését segíthetné.

Ehhez semmi köze nincs az ELI-nek. A szakmai részleteit ennek a projektnek nem ismerem. Hozzáteszem, komoly tudósok dolgoznak e témán és nem feladatom elbírálni, hogy ez mennyire megalapozott.

Kaptak forrást másra is.

A másik projekt, ami ugyanígy kap kormánytámogatást, a transzmutációs projekt.

E kutatás mögött a javaslattevők nem mi vagyunk, hanem Gerard Mourou, a tavalyi fizikai Nobel-díjasok egyike

és szintén világhírű japán kutatótársa, Toshiki Tajima. Az ő javaslatuk áll a kormány által támogatott projekt mögött.

A transzmutációs folyamat véghezviteléhez a világon a legalkalmasabb helyszínt a szegedi lézerközpont adná. E kutatás eredménye lehet majd az, hogy az eddigieknél sokkal hatékonyabban tudjuk kezelni az atomerőművekben keletkező nukleáris hulladékot. Van tehát egy nemzetközi szakmai helyzeti előnyünk, aminek köszönhetően itt és most egy ilyen projektet meg tudunk valósítani.

Egyébiránt éppen az átmeneti fázisból származó pénzügyi nehézségek megoldására az ELI szervezetének az egyik vezetője pontosan azt mondta, hogy teljes mértékben elfogadja, hogy a magyar kormány az ELI finanszírozásához olyan értelemben hozzájárul, hogy támogat olyan nemzeti prioritásnak nevezett programot, amit az ELI-ben hajtanak végre.

A magyar projekt tehát mint felhasználó jelenik meg az ELI-ben. Ezt maga a tudományos tanácsadótestület is elfogadta, mint a finanszírozási kockázatok mérséklésének eszközét. E projektnek minden része megalapozott.

Nem csak a szegedi lézerközpont körül zajlanak viták, hanem az Akadémia megújításával kapcsolatban is. A kormány részéről többször a német Max Planck-kutatóhálózat modelljére hivatkoztak, amelyből érdemes egyes elemeket átvenni. Ön épp itt kutatott korábban.

Azt gondolom, hogy ha a Max Planck Intézet modelljét a megfelelő módon meg lehetne valósítani, akkor egy jobb eredményt kapnánk. Egy olyan szervezet, ami független az Akadémiától is és a kormánytól is, jobban szolgálná a tudományos kutatások céljait. A Max Planck valami ilyesmi.

Azonban sajnos úgy látom, hogy

a vita jelentős mértékben politikai érveken alapszik és arról szól, hogy a kormány mond valamit, a másik fél meg azt mondja, hogy nem hisszük el.

Így elég nehéz lesz jó eredményre jutni. Én azt gondolom, hogy kormány célja nagyon is jónak tűnik. Hogy ezt milyen úton lehet elérni és errefelé haladunk-e, az nagyon sokban függ attól, hogy a vita milyen irányba halad majd.

Míg számos portál a tudományos források elvételéről beszél, úgy tűnik, hogy a kormány épphogy növelné a tudományra fordított pénzeket. Hogy látja ezt?

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium különböző anyagaiból kiderül, hogy a kutatásfejlesztés támogatását növelni kell,

növelni kívánja a kormány. Ez akkor lehetséges, ha a magyar gazdaság eredményei is lehetővé teszik.

Márpedig szükség lesz a kormányzati támogatás növelésére, mert bárhogyan alakul az uniós költségvetési tárgyalás, az biztos, hogy kutatásfejlesztésre annyi forrás, mint ami az elmúlt pár évben rendelkezésre állt, már nem lesz.

Ez azt jelenti, hogy ha meg akarnánk akadályozni, hogy a hazai kutatásfejlesztésre fordított támogatás csökkenjen, akkor a magyar kormánynak kell nagyobb szerepet vállalnia a finanszírozásban. Az ITM anyagai is ezt támasztják alá és azokban arról van szó, hogy ezt a megnövekedett kormányzati támogatást hogyan kellene elosztani. Az én fejemben a megnövekedett támogatás azt jelenti, hogy a kutatóhálózat támogatásának is növekednie kell.

Az innovációs rendszer támogatását általában, és az akadémiai intézethálózat támogatását ezzel egyidőben szintén meg kell oldani a jövőben. Ha ezt az eddigieknél hatékonyabban működő rendszerben valósítaná meg a kormány, akkor végül mindenki jobban járna.

Az intézethálózattal kapcsolatban érdekes, hogy a fejlett nyugati országokban kevés példát látunk rá, hogy egy egész kutatóintézet-hálózatot egy akadémia felügyeljen és irányítson, itthon viszont épp ez a helyzet.

Ez így van,

Magyarországon egy történelmi maradványként van még mindig az Akadémia irányítása alatt a kutatóintézet-hálózat.

Egy ekkora testület, mint az Akadémia közgyűlése, nem adekvát, nem való a kutatóhálózat ügyeinek az intézésére és irányítására. Én is azt gondolom, hogy közös javunkra válna egy jól megalkotott új, a tudományos autonómiára épülő rendszer.

(Címlapkép: portréfilm Szabó Gáborról (https://www.youtube.com/watch?v=5vY89fvQ5g8&&utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_makronom_201904;t=274s))

Szeged (/tag/szeged/), tudomány (/tag/tudomany/), vita (/tag/vita/), Szabó Gábor (/tag/szabo_gabor/), ELI (/tag/eli/), lézerközpont (/tag/lezerkozpont/), ITM (/tag/itm/), Akadémia (/tag/akademia/).

Ajánlom 250 ember ajánlja ezt. [Regisztrálj](#), hogy megnézd, mit ajánlanak ismerőseid.

 62 2

alamit_a_masik_fel_meg_azt_mondja_hogy_nem_hisszuk_el_mta_tag_az_akademiai_vitarol)

 ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?alamit_a_masik_fel_meg_azt_mondja_hogy_nem_hisszuk_el_mta_tag_az_akademiai_vitarol)

alamit_a_masik_fel_meg_azt_mondja_hogy_nem_hisszuk_el_mta_tag_az_akademiai_vitarol)

A bejegyzés **trackback** címe: <https://makronom.mandiner.hu/trackback/141288>

Összesen 35 komment

Jelenleg csak a hozzászólások egy kis részét látja.

Hozzászóláshoz és a további kommentek megtekintéséhez lépjen be (/login), vagy regisztráljon (/regisztracio)!

A kommentek nem szerkesztett tartalmak, tartalmuk a szerzőjük álláspontját tükrözi.

 Szűrés

 IDŐRENDENBEN ()

 FORDÍTOTT IDŐRENDENBEN ()

 ÉRTÉKELÉS SZERINT ()

vizesnyolcas (/felhasznalo/vizesnyolcas) 2019. április 9. 18:51

 2 1

@nemecsekerno_007

"A Botka László vezette önkormányzat viszont díszpolgári címet adományozott 2018-ban a leköszönő rektornak [Szabó Gábornak]."

legyetek (/felhasznalo/legyetek) 2019. április 10. 08:16

 2 1

Egy józan hang. Több kéne az ilyenből...

legyetek (/felhasznalo/legyetek) 2019. április 10. 08:52